

Կապույտը օլ' հեր սաթը
ըը իշին պրինհն տ' քա
նը, ին' տ' անքա 2 , վ' հա
նը, ին' վ' սաթը, ա
լար իշին Ներ, իրան սը
բարևն գոնույանան
լար իշին սաթը ճղաու
լ' ճղաու ճղաու ճղաու
Գալաթստա Բեննչեպի
Բազարըն Գալաթ Կ. ՉԹ
հրտ' խաղընու Կարա
նու Բ. Գալաթստա խաղ
ն' ին' ին' ին' ին' ին' ին'

— — —

Sub Lt 34

ፆጊ፡ሃ፡ፊኮ፡ኒህ፡ፆ፡

Նաֆլա նեղարեթի միւսթէշարը
սանիւիլի, ալթընճը տայիլը ընյիսի
էսպագ Գատրի պէյ Էֆէնտի հազրէթ-
լէրինէ,

ԳՈՒՄՈՒՆԱԴՐԵԺԱՍԱՐՐԵՓԻՆԸ ՍԱՐՈՒ-
ԼՍԱՆ ԴՐԵԺԱՍԱՐՐԵՓԻՆ ԿԱԿԵՔ ՆԱԳԻՓ
ԲԱՇԱ ՀԱԳՐԵԹԵԼԻՆԻՆԵ ԹԵՎԺԻՆՑ՝

Պատուութիւն մը թատարութեան համար, ներ-
տէ մը թատարութեան ստացուած ճշմարիտ պե-
տէ թէքիւղի:

Ճեզայիլի շահը սեփիտ վիճակի մեջ
սեփիթեւորւողը, վիճակի մեջ բեր-
ւե տեփիթեւորը սապրդ է մին էփե-
տիեէ,

Հայէպ Վիլայէթի տէֆթերտարլը-
ղը Գաաթամանի Վիլայէթի տէֆթեր-
տարը սապլըգ խալրի էֆէնտիկէ ,

Հիճաղ վիրայէթի տէֆթէրտարղըը,
բիւթպէյի սանիթէ սընըֆը միւթէմայի-
ղի իլէ զապթիսէ մուհասէպէճիսի էս-
պազ. Սալիմ էֆէնտիսէ թէվճիհ պույ-
րուլմուհ տուր :

Իսկիւն թերաւ էլ իսկ Սրբ Հէնրի Լիւ-
թօ ճէնապէրի թաւափքն տան , կէչէն
բէնճէն պիճ կիւնիւ թաւապետաւ պա-
ղը մէմօրին իէ սիւֆէրաեէ պիւ զի-
եաթէթ մի իրիմիւ տիր :

— Զապիթ ինէ միշիբրի բաշա հազրէթ-
լէրնինն ումուր զապիթ ինէ ճէ լաղլմ
օլան իսուհաթա իգետամ իտիպ, էգ-
ճիւմէ Տէրսառաւէթաւ պուլունան պիր
նազլմ աէրնէրնէրն, մէմէքէթլէրն-
նէ հօլլանշու օլտուղլարթ, Լա թիւր-
քիտէ օգլունմաշ տուր:

— Ի՞նչ ասելի չըմեն տըֆեղէրի թահ,
վիլաթընըն բիւանդօսու, պու կիւն
օն ալթընճը տէֆա օլարագ զարպ-
էնէն, քէիտէ օլունաճագ տոր :

—Պուխարա էմիրի թարափքնտան
էմուրիէթի մախսուտէ իլէ իսթան-
պուլա կէօնտէրիէն Ապտ-իւլ-Հաի Է-
ֆէնտի, մէմլէք թիւն տէօնմէք իշիւր,
շարքէնպիշ կիւնիւ, իսթէնպուլտան Էօ-
լա չքք մշարը :

—Թուեա միւրայէթի մէջէնտի քէպիր
ըէյիտի Ակեաէ Էֆէնտի , Բուսնուզա
կիթմէք իւզլէ , ճումա կիւնիւ իսթան-
պօլու Թէրք իյլէմիշ տիր :

— Խալիլ Շէրիֆ բաշա հազրէթէ-
րինին, վիէննատա սալթահաթը սէնի-
յէ սէֆիրի նասսզ իտիէճէյի սահիհ-
լէյմէքսէ տիր կիպի կ'օրլւնլւր :

— Իղիթ տէմիր Եօլունուն, Հայաստանի բաշա Գաթար օլան շիւպէտի հէր նէ Գաթար Եարքն քիւշատ օլունաճագ իտի իսէ տէ, Լէլէճէք ճուսմ Լիւնիւնէ Թէէլիթ օլունմուշ տուր :

— Կէէնէնէրտէ իւան օլուտան սէք
սէն սէքիդ սէնէսի պիտտէսինտէ պա
ղը կէննա եանիքշար պուլունտուղտ
պու քէրէ թահղբգ իլլէմէքլէ, պու
նուն ոտրէթի սահիհէտէ թէալիլէ
սի ղըմնընտա, մալիլէ նաղբըր փաշ
հաղրէթէրինին թահթը րիաանթիլէ
րինտէ օլարադ, քեանի փաշա, վ
եռուստի վէ Ղալիպ պէյլէ հաղարա
թըլլա միւրէքէպ մախուսէն պի
լըմսիսին թէշըրի իթմէքտէ վէ պո
ղոմիսիոնտա, իսլմը վալիսի Էմին փա
շա հողրէթէրինին տալի պուլունմա
լարնաա իւղում կէօրիւնմէքմէ իմիշ

— Իսկ իստոր մըթաաւրընը թօստէն
 Դաաը քէօյնտէ Իկի սաթըւն պի
 Իմէ մահէլէտէ թալա Իէ պիւր
 Դո օհոնլարըն մէն Իթմէ օլտուգ

Լալը Լա Թիւրքիտէ օգունմուշ տուր

—Շուրայի տէվլէթ րէյսիսի փեամմլ
վաշա հաղրէթլըրինն հարէմի թարա-
ֆէնտան, կէչէն հումա իրթէսի կիւ-
նիւ, Պէպէքտէ քեային սահիլլանէ-
լէրինտէ, Տէր սաատէթ րուսիս սէ-
ֆիրի ժէնէրալ ինեաթիէվ ճէնսպպլէրի
իլէ ինկիլթէրաւ սէֆիրի Սըր Հէնրիէ-
լիլթ ճէնսպպլէրիննի վէ սէֆարէթի
միւշարիլէյսիւնա թէրճէմաշարէնյն
ֆամիլեալարընա, Ղայէթ միւքէմմէլ
վէ մոնթաղաւ սուրէթտէ պիր զիեա-
ֆէթ քէչիտէ օլունմիւշ տուր:

—ինկրկթերա բարլաճէնթօսու ա-
ղասընտաւ Մ. Կըրանթ Տիւֆ, վէ Սըր
Տօն Լինկպինք ճէնսպլէրի, պու տէֆա
ճէր սաաաաթէթ յիւվաաէլէթ իաէրէք,
Պէյօղլունաա քիւրի Մըսըրի լօգան-
թաաընա էնմիլէր տիւր :

—Բոսնիա կըըսան տիւղալարընտան
նիդօլա , կէճճէք բաղար իրթէսի կիւ-
նիւ , վիճննաեա միւվասէլէթ իտիպ ,
օրատան տախի Տէրսաստէթէ միւթէ-
վէճճիհէն հարէքթ իտէճէք վէ պու-
րատա Բոսնիա սէֆարէթինէ ինէճէք
իմիշ :

—Ալիէննատան ալաֆրանկա սեպտ. 28 թարիխի էլ քէշիտէ օլունան պիր թէլէկրաֆ մաէլինէ նէզարէն, իմիէրա- թօր իբրանսօս ժօզէֆ հաղրէթլէրի, խարիճիէ նազըրը խալիլ բաշա հազ- րէթլէրի էլէ իշլտէ միւլազաթ իթմէք արզուսուստա պուլունտուզլարընը պէ- ետն իյլէմէսի իւզէրինէ, միւլարիլէ,յհ հազրէթլէրի տախի, օլ ճանխպէ ազի- մէթ իյլէմիլ թէ պու սէ պանպէն նալի, Տէրաւատէթլէ միւլթէլէ ՏՃԻՏԷՆ հարէ- քէթի, կէլէճէք բէնճէշնպիհ կիւնիւնէ թէէխիր գըրնմըշ տոր :

— ԲՕՄԱՌՈՒԱՐԻ սաղթանակը սէնիյէ
սէֆիրի Միւսիւրիւս իշաչա հազրէթէ-
րի, Ֆամիւհապը իւէ աւերապէր, իշպու
ճիւմա կիւնիւ Տէր սաատէթէ վասը
օլմուշ տուր :

— Լէվրնդ Հէրբլտտա շու վեճճ իլէ
օգունմուշ տուր ,

Ճէնէրալ Ատիլ , Գրքբնագրի Ինկի-
լիզ մէզարլըգլարընը մուայէնէն իթմէք
մէմուրլիթինի իճրա իյլէտիքտէն սօն-
ըա , Իշմիրտէքի ինկիլիդլէրին ասքըրի
մէզարլըգլընը տախի մուայէնէն իյլէմէք
իշին շէհրի մէզքիւրէ միւթէվէճճիհէն ,
իշպու բէնճէշնպիհ կիտիւ Խաթանպօլ-
տաին հարէքէք իյլէմիշ տիր : Ճէնէրա-
լը միւմաիւթիշ , Գրքբնագրի մէյտանպ
մուհարէպէլէրին կէօղտին կիշիրիպ ,
Պալաւէտպալ , Սէպասթօրօլ վէ ինքեր-
ման գաւղալարքնտա վէֆաթ իտէն
գահրամանլարքմզըն , 132 մէզարլըգ-
տա տէֆն իտիլմիշ օլտուղունու թաս
տիդ իյլէմիշ տիր . մէզքիւր մէզարլըգ-
լարտան պաղըլարք էյի պագըլըպ
տէրլթ թարաֆընա տիվար չէքիլմիշ
տիր . վաղըա , պաղըլարք , Ղէր Խտիլ-
միշ թարլալարտա աճէլէ իլէ ինթիխապ
օլունմուշ , օլտուղլարքնտա տէօրթ
թարաֆլարք աչգը տըր , Քաղաթ , ճի-
վար քէտլէրին Ռուս սէքէնէլէրին
պունլարալ , սպա տօղունմուշ օլյամտըգ
լարք մամէմուշինէն կէօրիւմիւշ տիր

— Իզմիրլին Լեւարտիալ զաղէթասըն տա , չու աթիտէքի ինանըմայաճազ ճինաեթին հիքեայէսի օդունմու տուր :

«Նախկին խեղճեղիւմիդ չէյա իրմիրտս
վուգուս պուլմուշ օլուսպ, օգուեան, ի
պուս պիր գաշ սաթըրլաբը կէօղտէն կէ
չիրտիյնտէ, էսքի իւրօպաեք գանս
միւլէմմա իտէն օլ ուղուքսուղ մեզնէյ
զ նալլալարնը տէրլսաթըր իտէնէյ
տիր :

Մէնդարէ , խան թէսմիյէ էյլէտիյի

Իր լուրջ անթաշարտան պերիսխինտէ վու-
 գուս պուլմուշ տուր : Մէգքիւր խանտա,
 պիր Էրմէնի Գաթօլիլի իլէ 6-7 Նէֆէր
 Լուսաւորչաւան Հայ իգամէթ իաթրէր,
 Շարգ ատամլարընըն շուս ատէթի վար
 տըր քի պիր ատամա, գանդի մէմէքէթ-
 տէնսին, վէ գանդի միլէթ տէնսին տէ
 յի սիւալ իլլէմ իլպ, իլլա, գանդի
 մէզճէպտէնսին տէ, յի սիւալ իտէրէր :
 Մէրգում Էրմէնի գաթօլիլի, բարաւա
 թապի գաթօլիք օլտուղունու պիրտի-
 բիր պիլտիրմէզ, մէրգուման Էրմէնի-
 լէր, անը գանտըրըպ գաթօլիք իլլի
 թէրք իթտիրմէյէ չալըշըրլար վէ ախ-
 շամ օլտուգտա, օտալարընտա, մէր-
 գումուն զամիրինէ թօգունուր պիր
 թագըմսէօզլէր սէօյլէրլէր : Գաթօլիք
 էօյէ մէմուլ իտէր իտի քի մէգքիւր
 միւճատէլէլէր, ճէպրի ամէլ ու հարէ-
 քէթնէ թահվիլ օլմահըպ, ազ վագըթ-
 տան սոնու կէլիլ տէյի : Փազաթ, չի
 ֆայիտէ քի, ումաւղուս կիպի չըգ-
 մատը, չէօյլէ քի, պիր կիճէ, մէր-
 գուման Էրմէնիլէր, ինսանիյէթի
 պէր թարաֆ իտէրէք, ալթըսը եէտի-
 սի պիրտէն, քէնտի պիր Նէֆէր Գա-
 թօլիք հէմէհրիլէրի իւզլէրինէ հիւ-
 ճումպիրլէ, մէզճէպիինի ինքեար իտիպ,
 քէնտի մէզճէպլէրինի դապուլ իթմէ-
 տիլինտէ, քէնտիսինի պօղազլաւահադ-
 լարընը մէրգումա պիլտիրիլէր, վէ
 ֆիլվագըտա սէօզլէրինի իճրա իտէր-
 լէր, վագըա, մէրգումա սօֆու գաթօ-
 լիլի պօղազլումազլար, ֆագաթ պիր
 էյիճնէ թէրէլտըրէքտէն սոնար օտա-
 սընտան տիշարը չըգարըպ, խանըն
 հապիխինէ աթարար :

Խանութան , պու սաաթտա հիչ պիր
քիմանէ եարտշմա գօշմազ , վէ հէմտէ
հիչ պիր սէս իշիտիմէտի տէնիր :

Եւրմէնի Գաթօլիկի, իւշիւնճիւ կիւ-
նիւ, ֆէնա ալորբար չէքէքէք, Սուրբ
Անտոն խաթթախանէսիտէ վէֆաթի
տէր: Գերապայծառ Սբաղդաբիէթ-
բա, թամ իբի կիւն, մէրէուսուն լա-
շէսի մուայէնէ օլունսուն իշիւն հիւ-
քիւմէթ զօնաղբնա սագլաթտըբպ,
օլ պապտէ պիթ թէֆթիշ աշըմասընը
թալապ իլլէտի: Թէասսիւպլէրինտէն
նաշի ճինայէթէ ճիւրպթ իտէն ատամ-
բա, զապլթիեէէթ մարիֆէթի իլէ անղ
ու իրիթիթ օլունսուլոր: Պունլարբն
մուհագէմէյէ չէքլիմէլէրինէ մունթա-
ղըբըլ:

(Պիղ Լւմենիւիւրտէ պու տէրէճէ թէ-
աստիւպ պուլունմասքնա ինանմայր պ,
Լնքարսիւրն պալէատէ թարիֆ իլէ-
տիյի վագատա, պիր եանլըշ օլմալը
տէրիզ)

— Դու սէնէ, Էդգրու՛մ վիւայէթիւ աշարը, օն պի՛ն եէտի եիւզ տէօրտ քէսէ, վէ աղնամ բուսումք, 4928 վէ բուսումամթը միւթէնէվիյէ 44325 քէսէ զիւտաէեէ սաթըմքշարը,

— Սոն իսթիգրազտան տօլանք սա-
պքդ սատրաղամ Մահմուտ բաշա հաղ-
րէթլէրինին զիմէթինէ կէշմիշ օլան
երիզ պին լիրանն , մէճխիս խոսք վիւ-
քէլա գարարք մուճիպինճէ , միւշարի-
լէյհտէն անիզ վէ թահսիլի լաղըմ կէլ-
մէքլէ , Զաթք հաղրէթի Շահանէհէ
արղ օլունարագ օլէ օլ պապտէ շէրէֆ
սուտուր իտէն իրատէյի սէնիյէյի ճէ-
նապք թատիշանի աճեւամ , բազար
կինիւն , պա թէղքերէյի սամիւն մախ-
սուսէն քէնտիլէրինէ պէեւան օլէ թէպ
լիդ գըրլնմիշ արր :

—Պունտան պէշ ոէնէ մուգատուէմ
սատրաղամհաղբէ թէրինին թունա վա
լիկիքէրի զէմանքնաւ , թէէսիս լի
զիւշատ սուրեւորմուշ օլտուգլարբ իս

ահաթիւնէն շակիրտանքնտան, սա-
նաթ թաահաիլի իշին, Բարիսէ կէօնտէ-
րիլէն չէնտ նէֆէր էֆէնտիլէրտէն
տէօրթ նէֆէրի, սանաթլարընը թէք-
միլ էօյրէնմիշ օլտուգլարը հալտէ, իշ
պու բազար կիւնիւ Տէրսաատէթէ կէ-
լիպ սատրազամ հազըթէլէրինին հու-
զուրունա չըգարագ, մէքթէպի սանա-
թիտէ պուլունան շակիրտանա քէսպ
իթմիշ օլտուգլարը սանաթլարը էօյ-
րէթմէք իւզըն, մէքթէպի մէքքիւրէ
կէօնտէրիլիշ տիր Միւմուլիէյիսիւմա-
տէն վիտինիլիպարահիւմ էֆէնտի, մա-
րանկօզլուգ, Միլտիլ էֆէնտի թէլէ-
կըրաթ վէ հէր, նէֆի մաքինաճըրըդը,
վաաթի էֆէնտի, ֆօթօկըրաթ վէ Ղըրի-
օրթօր էֆէնտի տալիլ ընսիմճիլը սա-
նաթլարընը թահահի իլլէմիշտիր տիր

— Բուժարքն սինոթոս մեճկսիս բու-
հանինէսի իշ պուճուսմա իրթէսի կիւ-
նիւ, սոն տէֆա օլարադ. թէճէմիւ ի-
տէհէք, քեաֆֆէյի Պուկկար փիսքո-
պոս վէ բարասլարքնք վէ պոնւորա
թապի ախննէվիլէրի հերձուածող ի-
լան իլլէմիշ տիր :

— Զաթը հազդէթի Շահանէ, կէչէն
բէնճէն պի՛ն կիւնիւ ի՛նքա օլունան թա-
լիսէ տախիլ օլան ասաքիրէ, իզհարը
իւօնուտիւնէթ իլլէմէք իւզդէ, հէր պի-
րինէ, 2 1/2 մէճիտլլէ, վէ օֆիշեալ-
լարա տալի, պիրէր ալլըք մաաշ վի-
րիլմէսինն էմր պոնուրմուշլար տոր :

—Կէշէն հաֆթա, պիր Օմնիպիւս
արապասը, Թադսիմոէ պիր ասամ
չըղնամըչ վէ արապանը ֆիրար իյլէմիշ
տիր :

— Իշ պու ճիւմա իրթէսի կիճէսի, Օգ Մէյ տանքնտա ի քի նէճէր ըճժի գօշնկարը յօյալս իրւմիշ տիւր Մէշ-քիւր ճինաեթի իշլէեհէնէր թիւթիւն աշարըսն Աճէկէր տիւր տէյի շիւբհէ օյաւմագտա տրի :

— Պիզկերէ գաղթէն պիտարիլտիկինն
նէշարէն , տէր Լա Թիւրքի , Մասը
նամ փաբօր իլէ եօլա չըգան , եալկերի
հարպը Շէհրիեարի Մուսթաֆա պէյ ,
յօրտիվ հազրէթլէրինէ Թէսլիմ իյլէմէք
իւզոն , պիր խաթթը Հիւմաեռուն հա-
միլ պուռունմագտա տըր , մէշգիւր
խաթթը Հիւմաեռուն , տախիլի իտաբէ-
սինճէ , յօրտիվ հազրէթլէրինէ զիեա-
տէ իսթիգլալիյէթ միրմիշ տիր :

— Գօնեա զիլայեթինէ , պոլստանն ագտէմ եւրէնք թիւ բճէ լիսանբլլաթէէլկրաֆ չէքիտիկի հատէ , պոլստան պէօյլէ էննէպի լիսանյարբլլատախի թէէլկրաֆ իհտաա օլունտուղու վէ Տէրսաատէթտէն զիլայեթի մէգքիւրէյէ չէքիլէն եիկիրմի լուղէթ իլին 23 Ղուրուշ մէհիտիլէ ագչէ ալքնաճաղթէէլկրաֆ իտարէսի ճանիպինտէն թաւրաֆբլթա պիտիթիլմիշ տիր :

— Պաշտօնաւոր բաժրիյի հազրէթլէրի տիւն սապահ Պէյլէրպէյինէ կիտէրէք սատրաղամ հազրէթլէրինէ վիզիթս վիրմիշ տիր :

—Պու տէֆա, Պապը արի նէջտին
տէ Եռնան սէֆիրի թայերին օլունան
Մ. Ս. Սիմօս, իշպու բազար կիւնի
Տէրսատէթէ միւլասէլէթ իյլէմիշ տիր

Ի Լ Ա Ն

Իսթանպուլ Պահճե գաբու էմթաս
Կեօմրիւկիւ ճատտեսինտէ Ն. 26 մա
ղապատէ մուգիմ վէ Էվրոպանըն Իբ
րամիլէի իսթիգբար վէ սայիր սէհիմ
լէրի ախգուիթասը ին մէշղուլ պու
լունան պիրտէ միւմգի Երկանեսն Ղու
կաս աղանըն 82իլիս տէֆա քէշիտէ օ
լունանաղ Ստքանեսն պիլէթլէրի իչի
50 հիսսէ իթիպարի իլէ թէշքիլ իլլէ
միշ օլտուղու գումրանեսնն պիլէթ

Լէրինտէն 71,408 նիւմէրօյու. պիւթիւն պիւթիւն 40,000 թալէն գազանմըջ օլտուղու պաթէլէկրաֆ մալիւմի օլուպ, գումանեայր մէզպուր հէսսէտարա. նընէ մա մէմնուսիյէ իլան իտէր :

1872 սեպտ. 14

Ղուկաս 8. Երկանեան

ԻԼԱՆ

Պիր թիւճճար եանքնտա եաղբճըլդ իթմէք իշին թալեանա վէ Էրմէնիճէ եազմագ պիւթն պիր եաղբճը իսթէ. նիւմէքտէ օլտուղուստան, թալիպ օլանքն թարաֆըմըլա խապէր վիրմէսի :

Ասաքիրի Շահանէ իլին 140,000 քիէ Սիպիր եաղբնքն պէհէր գիէի գա. տիւմի 14 1/2 զշա օլարագ թալիպի Էօհ. տէսիտէ օլուպ, իշպու իլուլըն 21ին. ճի բէնճէմպիհ կիւնիւ գարարը գա. թիսի վիրիլէճէ, իթանքնա թա. լիպ օլանքն իլին եէվմի մէզքիւրտէ Տարբ Շուրաեա կէլմէլէրի :

16 իլուլ 1872

Պապը Սէրասքէրի

ՍՕՆ ՀԱՎԱՍՏԻԱԼԷՐ

ԱՎՍՊՐԻԱ-ՄԱՃԱՐ

Վիէննա 27 սեպտ.

Բէշթատան պիւթիրիլտիկինէ նէզա. րէն, պիւտճէ գօմիսիօնու, գօնթ Անտ. րասի վէ Մ. Բիւհնին նուլթուսա րազ. մէն, վէ շէտիտ պիր միւճատէլէտէն սօնրա, խըմմէթի աքքէրիեէ միւտտէ. թիսի արթըմագ իլին իսթէնիլէն 3 միլեօն 750 պին ֆիօրիսի վիրմէքիլի գալուլ իթմէտի :

Ղազէթալար ումուլէն, գօմիսիօնը մէզքիւրուս, մէպալը մէզպուրուս վի. րիլմէսիէ րազի օլմամալըն, աղըր պիր վազա առտ իլլէմէքտէ տիրէր :

Վիէննա 28 սեպտեմբեր

Պորաստա ֆօնտօլարըն պաղըլարը եիւքսէլտի, պաղըլա րուլէլի տէմիր եօլ սէհիմէրի արանագա. տա տըր :

Իմէթարթօր հաղբէթլէրի, խալիլ բաշա հաղբէթլէրի իլլտէ կէօրմէք իսթէտիլինտէն, միւշարիլէյ, կէլէճէք բէնճէնպիհ կիւնիւ իսթանպուլա կիթ. մէք իւզրէ եօլա չըգաճագ տըր :

Գուրիէ տիւճիմանշ զաղէթասը խա. րիճիյէնաղըր խալիլ Շէրիֆ բաշա հաղ. րէթլէրի պիր թաղբ մէտհ ու սի. թալիլտէն սօնրա, մէմալիքի մահրու. սէյի Շահանէտէ իճրա օլուսան իսլա. հաթճա տալի բաշայի միւշարիլէյի միւշարիլէթտէ պուլունմալըն արդու իլլէմիլ տիր :

ԻՍՏԱՆԵԱ

Մատրիտ 28.

Հիւքիւմէթ, մէմալիքին պիւտճէսի. նի նէր իլլէտի : Վարիտաթ 558 միլեօն, վէ մէտարիֆ իսէ 565 միլեօն ֆըրանգա պալիլ օլուլ տուր :

Գաթալոնիլտա վազը Բիւիսէրտա նամ շէհիր, Գարլօս ասըլարը թարա. ֆընտան մուհասէրէյէ ալըմըլ տըր :

ԻՐԱՆ

Թէհէրան, 28 սեպտ.

Շահ հաղբէթլէրի, նաղիմիլ միւլը Մեղըն խան հաղբէթլէրի, միւճէվ. հէրաթլէ միւզէյէն թասլիլի շահա. նէլէրի իթա իլլէմիլէր տիր : Մէզ. քիւր նըլան, իրանքն էն պէօլիւք նը. շանը տըր :

ՅԵՐԱՍԱ

Բարիս 26 սեպտ.

Ալմանեա սէֆիրի գօնթ տ'Արնիմ, տիւնքի կիւն Բարիսէ կէլիպ, Մ. Թի. թարաֆընտան գապուլ օլունմուշէր վէ թարաֆէյնտէն պիրիպիլէրիէ իլ.

Թիֆաթ իլլէմիլէր տիր :

Ֆօնտօ սաթըլմասը, Մ. Բէրէրին պիր ուսթալըլ տըր, տէնիր : Պանգանքն պիւլանչօսու խօշնուտ օլունճագ հալտէ տիր :

Բարիս 28 սեպտ.

Բէրէրի պանգասը, բիւպաեա հա. լէա պիր թագբմ ֆօնտօ սաթըլմա չը. գարմագտա տըր :

Բարիս 27 սեպտ.

Տիւնքի կիւն, գօմիսիօնտա, հիւ. քիւմէթիւն, ճիւմհուրիեթ եօլունու իթթիլտա իլլէտիլի թալր ու հալէ. քէթի հազգընտա շէտիտ պիր միւճա. տէլէ վազը օլուն :

Բէրէրինուս, 29 սեպտ.

Գարլօսարըն մաղլուպ օլունշ օլ. տուգլարը թէվաթ ուրէն սէօլէնմէքտէ տիր :

Բարիս 29 սեպտ.

Բաթրի զաղէթասը, Մ. Արնուլտ ի. լէ ճիւմհուրիեթ ըէյիսի միւնէսինտէ վազը օլան միւքեալէմիլ նէր իլլէ. միլ տիր : Մ. Թիէր, բըրօկրամըն, սուլհտան իպարէթ օլունուլունու, վէ Ֆրանսանքն պիրինճի մէվգը թութ. մագտա օլմասը, չալըմագ վէ օրտուտա հիւքմիտէճէք իեազաթ, վէ մալիլէնի եյի պիր հալտէ սագլանըմասը իլէ, վէ տիւլէլի էճնէպիեէ իլէ մուլիս միւ. նաւէպաթտա պուլունարագ հիւս օլունճագընը, մէզքիւր Բաթրի զա. զէթասընքն մուհարրիլի օլան Մ. Ար. նուլթա պէեան իլլէմիլ տիր :

ԱԼՄԱՆԵԱ

Պէրլին 27 սեպտ.

Հիւքիւմէթ, Էմբլանտ բիսգոպու. տունա վիրիլէն մաալը քէստի :

Գալիէն պիւթիրիլտիկինէ նէզալէն, հիւքիւմէթ, րուհպան թագբմնտան օլուպ ասըլըք իտէնիլէր գարլը գա. նուն վազ իլլէմէք նիեթիլտէ տիր :

ԵՈՒՆԱՆ

Աթինա 28 սեպտ.

Ֆրանսա վէ իթալեա էլլէրի, Լօ. րիւմ մաթէնիլէրիտէն տօլայը Եունան հիւքիւմէթի թարաֆընտան թագտիմ օլունան լալիհալարը շէտիտէն ըէտտ իտիպ, միւճատէլէնի գաբանմըջ օլ. տուղունու պիւթիրիլտիլ վէ մաթէ. նիլ, միւթէվաթ ճագիմէր մարիֆէ. թի իլէ առթանէ սուրէթտէ հալ ի. տիլմէսին թէֆիլի իլլէմէքտէ տիրէր :

ՍԵՐՊ

Պէլլարա 28 սեպտ.

Բըրէն իլէ վիւքէլալար, Ըսքուրչի. նա նամ միլլէթ մէճլիսինի գիւշա. տինտէ հաղըր պուլունմագ իւզրէ, Գարալիւեէվաշա աղիմէթ իլլէտիլէր :

ԹԻԻՃՃԱՐԻՅԻ

Լիվըրուլ 28 սեպտեմբեր

Միտլինկ Նիւ Երէստա բամուղու, րէնա 9 7/8 Պու կիւնքի սաթը 14,000 պալա Բիւպա գալի

ՍԱՐՐԱՖԻՅԻ

Լոնտա 30 սեպտ.

Էսհամը Ումուլի 82 1/4 7/8 1889 իսթիգրազ 63 7/8 1871 իսթիգրազը 72 1/4 5/4 Բարիս 30 սեպտեմբ 83

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻՍՏԱՍԸ

Էսհ. Ում. 18 սեպտ. ալլալագաթ 87-19 » » 19 » սապալա աշ 87-22 » » » սապաթ 5 87-19 իսթիգրազ 1885 867-1/2 » 1885 849- » 1889 821- Սօսիլթէ ժէնէրալ ագլիօնլարը 11-12

Գոլտի » » 13-15 Եւմէնտըֆէր սէհիմլէրի 182- Թրամիլայ հիւսէլէրի 1585 զշ. իտիեօր 10-20 Ստամպուլ պանգասը ագլիօնլարը 7-10 Ճէտիտ պօն տը թրէգօր 5 1/4 լիւրա էքսիք Ա. Զէլէրի ԲԻՍՏԱՍԸ 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Ինկիլիզ լիւրալը 109-16 Ֆրանսալը ալթունու 87-07 Բօլ 89-12 Գըրմիլը ալթունու 81-18 Պէեալ մէճիտիլէ (ֆարգը 1-27 Պէշիկ ֆարգը 4-1/2 Թէթալիք » 4-38 Պաղըր 119-3/4 Կէլէճէք գոլոսն սըօնթօսու 0/0 2 1/2

ԱԶԳԱՅԻՆ

Նասըլ քի իլան իտիլմիլիտի, պու կիճէ իւսկիւտարտա վազը Ազիլիլէ նամ թէաթրօտա, մէնֆաթթը Ագապ. եան վարժարան իլին օլտուղու հալտէ, թափառական Հրէայ նամ զայլէթ կիւ. զէլ վէ թէէսիլիլի օնուն իճրա իտիլ. միլ, վէ խընճալընճ թէվաշէկէրտն հաղըր պուլունմուշ տուր :

Օլ պապտէ լաղըմ կէլէն թէշէք. քիւր վէ միւթալաամըլը սօնրա պէ. եան իտէրիլ :

ՍԷՂՎԻԵԱԹ

Ճիւմա իրթէսի ալաշամը նիւսիւ. միլտէ, Ագապեան վարժարան շակիր. տանքնտան օրիորդ Գոմիի Գարրիէլ. եանքն պէնտինտէ վուգու պուլունշ օլան պաղը սէհիլիւթթը թասնիհ իտէ. րիլ :

Իլք սիւթունտա 19 ունճու սաթըր. տա. քի աշ լուղէթի աշ, վէ 43 իւնճիւ սաթըրտա. քի Էէնէլ լուղէթի Էէնէլ, վէ Էթինճի սիւթունուն 18 ինճի սաթը. րէնտա. քի աշ լուղէթի աշ, վէ մէզքիւր Էթինճի սիւթունուն սօն սա. թըրէնտան սէքիլ սաթըր էվիլէ օլան սաթըրտա. քի Էէնէլ լուղէթի Էէնէլ օգունճագ տըր :

Վէ իւշիւնճիւ սահիֆէտէքի սօն սիւթուն պիւթիւն պիւթիւն թասնիհ իտիլմէքսիլիլ պապըմըջ օլտուղուն. տան, մէզքիւր բարաեք եէն լալէն թապ իթմէքիլի միւնասիպ կէօրմիւ. շիւղ տիր :

«Հիւմա գանք մեր Ագապեան աղատ վարժարանին. առի կատարեալ յեղա. փոխութիւնմ'է որ կըմարտնչի ագլիտու. թեան գէմ, կը հալածուի, կը պալա. րակուի, բայց վերլապէս յաղթութեան զրօշ կանգնելով իւր հաստատութիւ. նը կը գտնէ. նա ամեն մարդ և ամեն ինչ կը զարմացնէ, կը հիւսցնէ և կապ. շեցնէ, և վարկեան մը ամենուն հե. տաքըրքութիւնը իր վրայ կը հրաւի. րէ, ինչ նոր բան. առի իրենց և իրենց հաւեքուն տեսած վարժարանը չէ, առի նոր աշխարհ մը, նոր ոգի մը և նոր կեանք մը կընձայէ. հոս տեսան մար. դոց արժանիքը, հոս տեսան զգաց. մանց տարբերութիւնը. հոս տեսան Աստուծոյ մեծութիւնը, հոս տեսան ա. զատ գաղափարներու լուսոյ ցոլացու. մը, և վերջապէս հոս գտան լուսաւո. րութիւն, ազատութիւն, և կատարեալ հաւասարութիւն : Ահա հոս մայրը իւր երազած զաւակը պիտի գտնէ, այն զաւակը որուն երջանիկ և միանգամայն աշխարհիս վրայ ամենէն կատարեալ մայրն ըլլալուն համար Տնօրէնութիւ. նըն աշխարհ ցաւեր եւ այնչափ տառա. պանքներ կը կրէ, թէ և իր ներութիւն. ներն իրեն մահ ալ սպառնան. իրա. ւամբ ըսած է երեւելի գրադէտներէն մին թէ, մեր երեւելի ըլլալուն պատ.

ճառը մեր մարց տուած դաստիարա. կութիւնն է, որչափ ճշմարիտ պատեւու. ամուսնութիւնը որ կենաց ամենէն մեծ գերը կը կատարէ, երբոր երկու ան. ճինք ամուսնանան, նախ և առաջ պէտք է գիտնան թէ ինչ է նա և թէ ինչ պարտաւորութիւն կը դնէ մարդոց վը. րայ, և թէ ինչ մեծ ազդեցութիւն ունի երկու սեռերու վրայ. ամուսնութիւնը՝ զոր Աստուած հաստատած է մարդկային սեռին կեանքն ամենէն քաղցր և ա. մենէն երջանիկ բնելու համար, գը. րեթէ անհրաժեշտ պարտք մ'է, պարտք մը որ սուրբ է, կեանք մը որ ամբիժ է. ամուսնացեալ անձինք պէտք են նախ և առաջ տուող զապահութիւն գիտնալ, և զայն թէ իրենց և թէ ի. րենց ապագայ սերնդեանը գործադրել տալ, որով կարող ըլլայ ազգն ալ իր բաղձադաժ կէտին հասնելու :

ԳՈՄԻՆ ԳՊԵՐԻԵԼԵԱՅ,

23 օգոստ. Աշակերտուհի Ագապեան վարժարանի

ԽԱՐԻՃԻՅԻ

Թրքիպիւն նամ Ֆրանսալը զաղէ. թապնտա շու վէճէ իլէ օգունմուշ տուր :

«Սէօլէնտիկինէ նէզալէն, ինկիլ. թէրա հիւքիւմէթի, Մալթա ճէզիրէ. սինի, իւշ միլեօն ինկիլիլ լիւրապըն օլարագ, Բաբաեա սաթմագ արդու. սինտէ տիր, թամ Ալապմա մատտէ. սինտէն տօլաեք Ամբիլգա հիւքիւմէ. թինէ վիրէճէյի մէպալը գատար պիր բարա Պու սուրէթլէ, Բաբա հաղբէթ. լէրի, հէր նէ գատար ուֆագ ճէզիրէ. եէ սահիպ օլաճագառտա, եէնի. տէն տիւնեթիլի հիւքիւմտար օլաճագ տըր : Իսթիլմալէն օլտուղու իւզրէյ պու հալաթիս ուլտուրմա օլմալը տըր, ֆագաթ շուրաք շիւրհէտէն միւթաղ. նի տիր քի, քիլիսէլէրին զիյգըմէթ էշեալարը, վաթիգ. տն սարաբէնտա պէօլիւք սանտըլարա վազ օլունուպ, կէմիեէ գօմագ իլին իսէ, Չիլիթթա -վէգգիւտա սէվգ օլունմագտա տըր : Իթալեալըլար, մէզքիւր մալլէրին, պու սուրէթլէ, մէմէքէթտէն տիւշա. րը չըգալըմասը իլին բըրօթէսիլ իլլէ. մէսի զըմնքնտա, հիւքիւմէթէ տալլէթ օգունմագտա տըրլար, չիւնքի, մէզքիւր զիյգըլմէթ էշեալարըն չօղու միլլէթ մալի տիր :

—Պատիշ Լանտէսցայթունկ Ման. հէյմ նամ Ալմանեա զաղէթապնտա օ. գունտուղունա նէզալէն, Պատ պէօ. յիւք տուգալըլը, գըրալըլա թահ. վիլ օլունուպ, Ալգաս Լօրէնին հտարէ. սի տալի, մէզքիւր գըրալըլա իհալէ օլունճագ իմիլ :

—Նաթէրլանտ զաղէթապնտա շու վէճէ իլէ եաղըլմըջ տըր :

«Բուսիա հիւքիւմէթի իլէ Չին հիւ. քիւմէթի միանէսինտէ ճէրէեան իտէն միւնասէպաթ, կիթտիլքէ թէհտիտա. վէր պիր հալ ու հէյնէթ քէպ իթմէք. տէ տիր, Գիլա հայտուլարը, Պահր. Հաղբին (կասպից ծով) սօլ գըբըսը իւզէրինտէ, Ասիանքն օրթապնտա տօղ. րու կիտէն Բուս քէլլրանլարըն հէր կիւն պասալ սօլմագտա տըրլար, կէ. չէն սէնէ Բուսիտ հիւքիւմէթի թարա. ֆընտան ֆիլվեա գաղըլը սէվգ օլուն. նան ասքէրլէր, պիր շէյ եարամաղը. լար, չիւնքի սաեքճա չօղլուգ տէ. յիլ իտիլէր Պու տէֆա էօլլէ օլմաեա. ճագ տըր, չէօլլէ քի, Բուսիա հիւքիւ. մէթի, եաղընտա ֆիլվա գըբըսընա, 14 պէօլիւք ըրիւտէ ասաքիրի վէ իւշ պէօլիւք գաղագ. ասքէրլէրի իլէ 20 փարէ թօր սէվգ իտէճէք տիր :

—Պու սէնէ Գրանսատա մահուա-
թըն ֆէվրէրտէ սուրէթտէ ֆէյդ ու
պէրէքէթ իւզրէ պուլունմադտա օլ-
տուզու թաստիգ օլունմադտա տըր :
Թայմըզ զադէթասընըն պէեանընա նէ-
զարէն, ինկիթէրրա, պու գըշըն, մէ-
մալիքի էանէպիէտէն, 16-20 միլեօն
լիրալըգ պուլտայ ալմաեա մէճպուր
օլաճադ տըր :

ՊԱՏՄՈՒԹԻԻՆ ԱՆԳՂԻՈՅ

ԴԼՈՒԹ 16

ԲԻԶՈՒՍ Ա. ԱՌԻԻԲԱՍԵՐՏ

ՄԱԿԱՆՈՒԱՆԵԱՒ

(1189 էն 1199)

Երբ Բիչարտ իշխանը իր հօրը յաւա-
լի վախճանը լսեց, սաստիկ ցաւեցաւ և
քստմեցաւ, և տնոր դիակին վրայ
դառնապէս լալով ինքզինքը ոստիկ
յանըմանեց անորոյնչափ վիշտ պատ-
ճառելուն համար :

Բայց իր ցաւը բաւական չեղաւ իւր
սէգ և կրքոտ ոգին ուղղելու, որով
պարտազանց օրդի մ'նշած, և ըստ
իր կենացը մէջ զինքը զայրացնողնե-
րուն հետ կատաղաբար կռուելու գէշ
ընտելուն ունեցած էր :

Բայց և այնպէս Բիչարտ ասոնց հետ
միատեղ իր գեղեցիկ յատկութիւններն
ալ ունէր, և Անգղիացիք՝ քովութեան
կողմանէ այն ժամանակի ամենէն զար-
մանալին եղող այսպիսի թագաւոր մը
ունենալուն վրայ շատ կը զարմանա-
լին :

Այն ատեն բոլոր թագաւորները և
աղուականները զինուոր էին, և աղէկ
կռուել չի գիտցողը կայպանէին, բայց
Բիչարտ քան զամեն գերազանցեց, և
որոյ համար Առիւծասիրտ կոչուեցաւ :

Գծադղաբար, Բիչարտ կռիւք սի-
րածին չափ ուրիշ բան մը չէր սիրեր
ընաւ, և միայն իր երկիրը մնալով՝ և
իր թագաւորութեան հոգ տանել չու-
զելով, խաչակրութեան մը համար ճամ-
բայ ելաւ :

Երուսաղէմը՝ իգիպտոսի Սուլթան՝
Սալադինին ձեռքն ինկած ըլլալով Բի-
չարտ զայն տգտել ուղեց, և նաւա-
տորմից մը և բանակ մը պատերազմի
պիտոյքներով զարդարելու համար՝ իր
հարուստ հպատակներուն օգնութեա-
նը դիմեց, և Անգղիոյ ամենաքաջ ազ-
նուականները իրենց հետեւողներն բո-
լորտիքներն ժողովելով թագաւորին հետ
խաչակրութեան գային :

Գաղղիոյ Ֆիլիք թագաւորն և Աւստ-
րիոյ Լէօօրտ գուրն ալ գային, բայց
երկուքն ալ Բիչարտի հետ վէճի բու-
նեւեցան, Ֆիլիք անոր նախանձառն էր,
և չէր ուզեր անոր քաջութեան վրայօք
ո՛ւնէ գողնալ մը լսել, Լէօօրտ ալ
Բիչարտի մէկ կրքոտ միջոցին անկէ
շատ կոշտ վարմունքով տեսած էր, ու-
րով երկուքն ալ խաչակրութիւնը թո-
ղուցին : Ֆիլիք Գաղղիա դարձաւ, և
Բիչարտի ձեռքը եղող Նորմանտիան
և ուրիշ Գաղղիական նահանգներն առ-
նելով կրցաւ վրէժ առնուլ, իսկ Լէ-
օօրտ իր վրէժը ուրիշ ճամբով մ'ա-
ռաւ որ քիչ մը վարը պիտի պատմենք :

Բիչարտի բուն զօրքերը պատերազ-
մի նեղութիւններով այնքան յոգնած
էին որ նա Երուսաղէմը չը կրցաւ առ-
նել. նոյն միջոցին միւս իշխաններն
ալ իրմէ բաժնուած էին : Բիչարտի յոյ-
սերը այնչափ գէշ կերպով պարագը
եղան որ մինչև տնդամ հեռուէն քա-
ղաքին վրայ ափնարձ մ'ընելու սիրտ
չունենալով արտօմութեամբ երես դար-

ձուց անկէ, և բուն իր երկիրը վերա-
դառնալու պատրաստուեցաւ :

Իր բացակայ գոնուած ժամանակը
Անգղիա ցաւալի խառնակութեան մէջ
ինկած էր : Զար Յովհաննէս իշխանը
Պարոններուն ամենէն վատթարները իր
կողմը շահելով, անոնց օգնութեամբ
թագաւորութիւնը իր եղբոր ձեռքէն
յախջտակելու կաշխատէր : Այս չար
մարդիկ ժողովուրդը չարաչար կը հա-
րըստահարէին և բնաւ մէկը զիրենք
զսպելու չափ զօրաւոր չէր : Աւագակ-
ներուն խումբեր երկրի վրայ ասքին ան-
դին թափառելով ճանապարհորդնե-
րուն վրայ կը յարձակէին, և այգիներ-
ըն սև գիւղերը կը կողոպտէին :

Բոլոր բարի և խաղաղասէր մարդիկ
անհամբերութեամբ իրենց թագաւո-
րին վերադարձին կ'ըսպասէին, բայց
Բիչարտ շատ հեռուն էր բանտի մը մէջ
փակեալ : Բիչարտ իր հայրենիքը վե-
րադառնալու միջոցին նաւաբեկութեան
պատահելով, իր ճամբան Աւստրիոյ
մէջէն շարունակելու ստիպուեցաւ, և
գիտնալով որ Լէօօրտ իր ճամբուն
վրայ պիտի սպասէր, քովը գտնուող-
ներէն մէկ կամ երկուքը միայն պահե-
լով բոլոր միւսները ճամբեց, և ինքն
ալ հետիոտա ճամբորդել սկսաւ, ին-
քզինքը Հիւկ վաճառականն անուա-
նելով, Այսու ամենայնիւ Լէօօրտ գա-
նի մնտուց գտաւ, և բանաւ դրաւ, և
յետոյ Գերմանիոյ կայսեր ծախեց,
որ ան ալ ուրիշ բանտի մը մէջ դրաւ :

Երբ Յովհաննէս իշխանը և Գաղղիոյ
Ֆիլիքը՝ Բիչարտի գլուխը եկածը լը-
սեցին՝ ուրախացան, և կայսեր շատ մը
ստակ տալ խօստացան եթէ զայն բա-
տին մէջ փակուած պահէր :

Սալայն կայսրը այնպէս ընելու չի
յանդգնեցաւ, վասն զի բոլոր բարի
մարդիկ երբ լսեցին թէ նա Քրիստո-
նէից մէջ գտնուած ամենէն քաջ պա-
տերազմիկը բանտարկած էր, բարձ-
րաձայն «ամօթ» կ'աղաղակէին : Բայց
և այնպէս կայսրը իրենց թագաւորը
արձակելու համար Անգղիացւոյմէ
խիստ ծանր գումար մ'առնելու չափ
վատ գտնուեցաւ :

Բիչարտ Անգղիոյ մէջ ուրախութեան
յոյցներով ընդունուեցաւ, բայց երկար
ժամանակ չը կեցաւ հոն, և իր կեան-
քին մնացորդ մասը Գաղղիոյ մէջ ան-
ցուց, Ֆիլիքի կամ բուն իր նահանգաց
ապստամբներուն դէմ պատերազմե-
լով :

Բիչարտ 1199ի ապրիլի մէջ սպան-
նուեցաւ դղեակ մը պաշարած միջոցին,
որուն մէջ ինքը կը կարծէր թէ՝ ինչ-
եալ ապստամբներէն մէկը զանձ պա-
հած էր :

Բիչարտ իր տասը տարուան թագա-
ւորութեան միջոցին, հազիւ ութը ա-
միս Անգղիոյ մէջ անցուցած էր, և
իր մէկ անգամէ աւելի Անգղիերէն խօ-
սիլը երբեք լսուած չէր : Այսու ամե-
նայնիւ Անգղիացիք զանի կը սիրէին :
Լասինկի պատերազմէն ի վեր թագա-
ւորով բոլոր թագաւորներէն ինքը մի-
այն իր Անգղիացի հպատակները կը
սիրէր, որոնք բոլոր իր պակասութեանց
կը նէրէին, վասն զի իրենց քաջութիւ-
նը կը պատուէր, և իրենց հետ մարդա-
սիրաբար կը վարուէր : Տակաւին Անգ-
ղիացի և Նորմանցի յեղբորու մէջ մեծ
խտրութիւն մը կար, և անոնք դեռ
մէկզմէկ սիրելու վարժուած չէին :
Նորմանցիք ինքզինքնին իրենց Անգղի-
ացի դրացիներէն աւելի մեծ մարդոց
տեղ դրած էին : Անգղիացիք Նոր-
մանցւոց հպարտութիւնը կատէին :

Ասոնց ապրելու եղանակին մէջ ալ

մեծ տարբերութիւն կար, Նորմանցիք
խել մը չընդունին և արարողութիւն,
գեղեցիկ դղեակներ, և ճոխ հագուստ-
ներ կը սիրէին : Ընդհակառակն Անգ-
ղիացիք բնաւ արտաքին ցոյցերէ չէին
ախորժեր, և կոշտ տախտակէ տունե-
րու մէջ ապրելով գոհ կը լալին : Միայն
իրենց բարեկամաց և դրացեաց հետ
ուտել, խմել, որսի երթալ, և զբոս-
նուլ կը սիրէին :

Սալայն ալ ժամանակն էր որ բոլոր
խմաստուն մարդիկ ժողովուէին թէ ին-
քզինքնին և թէ իրենց հայրենակից-
ները Յովհաննէսի բռնաւորութեան
դէմ ուշադրանքներ համար և այն ժա-
մանակէն՝ Անգղիոյ մէջ բնակող ինչեալ
երկու յեղբրը մէկզմէկ իբր եղբայր նը-
կատել սկսան, և Նորմանցիք Անգղի-
ացի անունը իրենց փառք կը համա-
րէին :

Աչակերտ
Փանոսեան վարժարտնի
3. 3. Պոյաճեան

ԴԼՈՒԹ 17

ՅՈՒՀԱՆՆԷՍ, 1199-ՄԵՇ ՀՐՈՎԱՍՏԱԿ 1215
(1199 էն — 1216)

Բիչարտ Ա. զաւակ չունենալուն հա-
մար, իր Յովհաննէս եղբայրն իրմէ ետ-
քը թագաւոր ըլլալ կը փափաքէր :
Թէպէտև ուրիշ իշխան մ'ալ կար որ ան-
կէ աւելի զահակաւորութեան իրաւունքն
ունեցած կ'երևէր, և այն էր ձիւն իյ-
նալով մեռնող կէօֆրէյ իշխանին որ-
դին Արթիւրն : Բայց Արթիւր տակաւին
տաններու տարեկան ըլլալուն Անգ-
ղիացիք թագը Յովհաննէսին տուին :
Գաղղիոյ թագաւորը Արթիւրին կողմը
բռնեց, և ասիկց աչակերտ պատերազմ
մը ծագեցաւ որ ինքը Արթիւրին գե-
րի բռնուելովն ու իր անգլիստ հօրեղ-
բօրը հրամանաւ սպաննուելովը վեր-
ջացաւ : Ծառ մարդիկ անանկ կը հա-
տային թէ Յովհաննէս բուն իր ձեռ-
քովը իր եղբոր ողբին սպաննած էր :
Ուստի Նորմանտիոյ մեծամեծներն յա-
տարարեցին թէ ասանկ չար իշխան մը
զիրենք կառավարելու արժանի չէ. ա-
սոնք իրենց գեղեցիկ զաւառը Գաղ-
ղիոյ թագաւորին տուին, և Յովհան-
նէս հետզհետէ իրագողիական երկիր-
ներէն զրկուեցաւ բայց ի կիներէն, որ
իր մօրը էլիւնըր վերաբերող երկրն
մէկ մասն էր :

Յովհաննէս տակաւին կրնար զօրա-
ւոր թագաւոր մը համարուիլ եթէ
զԱնգղիա աղէկ կառավարելու ջանար
Բայց այնչափ գէշ կերպով կը կառա-
վարէր որ ժողովուրդը չի կրցաւ անոր
բրածներուն հանդուրժել : Յովհաննէս
սաստիկ անգուլթ էր. թէպէտ իրմէ
առաջ եկող ինքնակալներն ալ յանիրա-
ւի մարդ կը մեռցնէին, և ուրիշ խիստ
շատ բարբառութիւններ կը գործէին,
բայց Յովհաննէս Անգղիոյ այդ կերպ
ինքնակալներուն առաջիննեղաւ, քան-
զի արք, կանայք և տղայք ստորերկ-
եայ բանտերու մէջ բանտարկելով այն-
պէս կը թողուր որ երթան անօթութե-
նէ կամաց կամաց ցաւալի կերպով մեռ-
նին : Սա անգլիստութեան չափ ալ վատ
էր. քանզի Պապին հետ վէճ ունենա-
լով հրաւէր կարգաց անոր՝ որ կրցած
չարիքը ի գործ դնէ. բայց յետոյ վախ-
նալով որ այս կերպով չըլլայ թէ իր
թագն ու Անգղիոյ թագաւորութիւնը
Պապին ձեռքը անցնի, անոր ծառայե-
լու և անոր հպատակ թագաւոր մը ըլ-
լալու վատութիւնն ալ յանձն առաւ :

Վերջապէս Անգղիոյ ժողովուրդեան
համբերութիւնը սպառեցաւ : Այն ա-

տենները Ստեփան Լէնկթըն անուն
Գէնթէրպերցի արքեպիսկոպոսը կար
որ շատ խելացի մարդ մ'էր. ասի Պա-
րօններուն խօսեց որ Մեծ Հրովար-
տակ (Մակնալարթա) անուամբ գրու-
թիւն մը խմագրեն, որով Անգղիոյ
մէջ այնպիսի ազատ և արդար օրէնք-
ներ պիտի հաստատուէին զորս անկա-
րելի ըլլար ետ առնուլ : Պարօնները ու-
րոշեցին որ Յովհաննէս կամ այս գրու-
թիւնը կնքէ և կամ այլ ևս թագաւո-
րելէ գտարի :

Զայրացաւ Յովհաննէս, քանզի ար-
դար օրէնքները կ'ատէր, և միայն ա-
նոր համար իշխանութեան տէր ըլլալ
կուզէր որպէս զի ամենուն հետ ուղած
կերպով վարուի. բայց Պարօնները ան-
կէ աւելի զօրաւոր էին. և քաղաքաց
բնակիչները և այգեգործները բոլորն
ալ իրենց կողմն էին, իսկ Անգղիոյ մե-
ծամեծներէն տասն հոգի տնդամ Յով-
հաննէսին կողմը չէին գտնուէր : Ասան-
կով Յովհաննէս ստիպուեցաւ խոստա-
նալու որ ալ այնուհետև արդարու-
թեամբ կառավարէ, և 19 յունիս 1215
ին, Ս. Թէյնսի և Ուինտսըրի մէջ տեղ
գտնուած Թէյնս գետին եզերքը Բըն-
նիմիտ կոչուած մարդագետնին վրայ .
Մեծ Հրովարտակը կնքեց :

Անգղիոյ հրովարտակը եղող այս հըռ-
չակաւոր գրութեան գտնուած տեղը
և օրը պարտինք (Անգղիացիք) յիշել,
վասն զի որչափ աւելի գիտնանք երկ-
րին (Անգղիոյ) պատմութիւնը, այնչափ
աւելի կարող կըլլանք այդ հրովարտա-
կին որչափ թանկագին բան մը ըլլան
հառկեալ, անիկայ այնպիսի արմատ
մ'է, որ մեր (Անգղիացւոց) ազատ կա-
ռավարութիւնը և արդար օրէնքները
աճեցուցած և զԱնգղիա մեծ և երջա-
նիկ երկիր մը բրած է :

Յովհաննէս թագաւորը կամը չունէր
իր խոստմունքները պահելու, գաղտ-
նաբար օտար երկիրներ մարդ խրկելով
զօրք վրածեց, և այս վարձկան զօրքե-
րը Անգղիա մտցուցածին պէս Պարօն-
ներուն հրաւէր կարդաց և սկսաւ ա-
նոնց երկիրներն ասպատակել, իբր թէ
«թշնամի երկրի մը մէջ եղած ըլլալ» :

Այս ամօթալի ուստադրութիւնը
պարօններէն մէկ քանին գրգռեց իրենց
ազգութեան անվայել գործ մ'ընել, այն
է՝ Անգղիոյ թագը Գաղղիոյ թագաւորին
անդրանիկ որդւոյն Լուի խոստանալ,
եթէ գար և իրենց օգնէր զՅովհան-
նէս տապալելու. բայց միւս Պարօննե-
րը թագաւորութիւնը օտարի մը տալը
մերժեցին, վախնալով որ չըլլայ թէ
այս պատճառաւ երկար քաղաքական
պատերազմ մը տեղի ունենայ : Ինչպէս
Ստեփանին ժամանակը եղած էր. բայց
չարն Յովհաննէս 19 հոկա, 1216 ին մե-
ռաւ : Յովհաննէս իր գանձին կորստա-
եամբը տօրաժամ մեռած էր, քանզի
անգամ մը Լինէն Լինքընշայր երթա-
լու համար ծովեզերքէ անցնելու պար-
տաւորուած ըլլալով՝ չուղեց սպասել
որդուրերը քաշուին, որոնք բարձրանա-
լով ծովեզերքը բոլորովին ողողած էին,
և իր ճանապարհորդութիւնը շարու-
նակեց : Վերջէն ջուրերուն քաշուած
ատենը իր բոլոր բեռերը, ստակներն
ու գոհարեղէնները ջուրերէն քշուելով
ծովը թափեցան :

Աչկտ. փանս. վարժ.
Ս. Ս. Թիւրապեան

ՄԱՀԻՊ ՂԱԶԻԹ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալթատա բէնձէմալի բազարնտա
Ն. 29 իրսի խանըտա